

behavior of the individual. If a person experiences acceptance in the environment to which he or she belongs and balance in the above mentioned aspects of life there is a high probability that he or she will be able to realize himself or herself.

Bibliography:

1. Bańka A.: *Motywacja osiągnięć. Postawy teoretyczne i konstrukcja skali do pomiaru motywacji osiągnięć w wymiarze międzynarodowym*, Wydawnictwo: Stowarzyszenie Psychologia i Architektura, Poznań – Warszawa 2016.
2. Błasiak A., Dybowska E.: *Wybrane zagadnienia pedagogiki rodziny*, Wydawnictwo WAM, Kraków 2010.
3. Brainy Quote https://www.brainyquote.com/quotes/abraham_maslow_752347 [access 06.08.2019]
4. Goodreads; <https://www.goodreads.com/quotes/7609891-the-good-life-is-a-process-not-a-state-of> [access 06.08.2019]
5. John O.P., Pervin L.A., *Osobowość. Teoria i badania* Wydanie ósme, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2002.
6. Namie G.: 2017 *Workplace Bullying Institute U.S. Workplace Bullying Survey*, https://workplacebullying.org/multi/pdf/2017/2017-WBI-US-Survey.d?fbclid=IwAR2gX53XvFc0N4EpimW5g7krlrMWreLQHqptaFu7Z2d1POWuXuuQbX6_Nlw [access 05.08.2019].
7. Oleś P.: *Wprowadzenie do psychologii osobowości*, Wydawnictwo Naukowe „Scholar”, Warszawa 2003.
8. Ostafińska-Molik B., Wysocka E.: *Stylе wychowania w rodzinie pochodzenia w percepcji młodzieży gimnazjalnej i ich znaczenie rozwojowe – próba teoretycznej i empirycznej egzemplifikacji*, <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/1712/Barbara%20Ostafinska%20Molik%20Ewa%20Wysocka%20Style%20wychowania%20w%20rodzinie.pdf?sequence=4&isAllowed=y&fbclid=IwAR3Np5n67r9S4fBs76C-jvPwYBz7S6NgNa0xGL0KhtLqzHUdY0GCDvc7sVM> [access 05.08.2019]
9. Strelau J.: *Psychologia podręcznik akademicki*, Gdańskie Wydawnictwo Akademickie, Gdańsk 2004.
10. Szymid J.: *Poczucie bezpieczeństwa jako wartość społeczna, etyczna i egzystencjalna. Rozważania* podstawowe. W: red.nauk. Kłis M., *Państwo i Społeczeństwo*, Kraków 2014.
11. Zbonikowski A.: *Wybrane społeczno – demograficzne i osobowościowe uwarunkowania samorealizacji młodzieży akademickiej*. W: red.nauk. Cudak H., *Pedagogika rodziny*, Łódź 2011.

СЮЖЕТ БЛАГОВІЩЕННЯ В ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІЙ ГРАВЮРІ XVI-XVII СТОЛІТЬ

*Плотнікова Вікторія Володимирівна,
аспірант Навчально-наукового Інституту мистецтв
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»,
м.Львів-Франківськ
vplotnikova1990@ukr.net*

*Науковий керівник-
кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії і теорії мистецтва Львівської
академії мистецтв М.Р.Студницька*

Сюжет Благовіщення в західноєвропейській гравюрі XVI-XVII століть є одним із найбільш поширених мотивів, адже до теми початку християнства та непорочного зачаття Ісуса Христа у свій час звергались як живописці, так і гравери. Про це свідчить велика кількість гравюр серед майстрів граверних шкіл Німеччини, Нідерландів та Франції. Важливо відзначити, що незважаючи на визначену релігійними текстами композиційну схему, художники-гравери досягають багатогранності у художньому вираженні, відтворюючи свій творчий задум. Усвідомлення проблем композиційних та технологічних, які ставили перед собою майстри XVI-XVII століть, можливе лише шляхом вивчення вказаного біблійного сюжету в контексті гравюрі Західної Європи.

Тема «Благовіщення» знайшла відображення у творчості західноєвропейських художників, серед яких Хендрік Гольццус, Ізраїль Криспін Молодший, Йоан Саделер, Генріх Альдегревер, Клод Меллан та інші.

Вражає тривожністю та драматургією сцена Благовіщення у гравюрі Ізраїля Криспіна Молодшого. Вдало вибраний формат твору-вертикальний-підкреслює емоційну велич зображуваного у гравюрі. Автор відкриває сцену з'яви архангела Гавриїла Богородиці. Гравер зображує Богоматір у молитовній позі, що злякано здивованому гостю. Її обличчя уважне, умиротворене та схвильоване водночас. Вбачаємо Богородицю ошатно вдягнутою, її одіж м'якими складками спускається донизу. Автор розміщує архангела у лівому нижньому кутку гравюрі. Він приклонив своє ліве коліно перед Святою. Його погляд

спрямований на обличчя Богоматері, в правій руці у нього цвіт лілеї, ліва ж рука вказує на його намагання прояснити причину його появи та заспокоїти Марію. Автору вдалося органічно до зображування осіб розчинити повітря та вписати в простір гравюри янголят, що вирують, граються, ховаються та загадково виглядають з-за хмар.

Гравер І.Криспін Молодший вибудовує сцену гравюри за принципом «від темного до світлого». Сцена Благівіщення заурена в темряву, яку осяєє коло світла з голубом над головою Богородиці, таким чином зміщуючи центр композиції вверх. Промені сяйва неначе гострі стріли чи пронизують темне тло гравюри. Художникові вдається старанно, з урахуванням анатомії зображати головних персонажів сцени. Своєрідно є і драматургія цієї гравюри. Архангел своєю постанттю та жестами підкреслює велич Богородиці, покійно прихилиючи коліно. В постаті Богоматері прочитуються покійрність долі та волі Всевишнього Бога.

Важливо відзначити, що детальний аналіз графічних творів майстрів Західної Європи демонструє наслідування мистцями своїх попередників – італійських граверів. Про це свідчить копіювання композицій творів релігійного змісту, а також трансформація живописних картин у гравюри. Наприклад, «Благівіщення» Ізраїля Криспіна Молодшого за своєю композицією співзвучне з мідеритом Джованні Якопо Каралло 1537 року. Співіє, у який автор вирішив небо та постать Діви Марії, нагадує гравіюру його нідерландського послідовника [3, с.138].

Цікавою була манера італійської гравюри, яка зводилась до культу чистої графічної лінії, що діяла тільки через поєднання контурів, що зливались у прозорій лінійній візерунок. В невеликих розмірах багатьох італійських ілюстрацій епохи кінця XV – початку XVI століття цей чисто лінійний стиль отримав блискуче втілення [2, с.16].

Молодший сучасник Альбрехта Дюрера Генріх Альдегревер дотримуючись формальних прийомів, відає пластичні можливості різцевої гравюри на служіння декоративним цілям [1, с.94]. «Благівіщення» 1553 р. - пізній твір Генріха Альдегревера, в якому уточнення його оптичних ефектів знаходиться на висоті. Гаврііл та Діва Марія виглядають юними – жєст Богородиці вказує більше на безтурботність, ніж на подив. Альдегревер перебував в захопленні від передачі складних драпірувальних складок разом з витонченим балдахіном та багато прикрашеним столом поруч Марії [4].

Гравюра «Благівіщення» із циклу «Народження та ранні роки життя Христа» Хєндріка Гольціуса повертає глядача до твору І.Криспіна. Неозбореним оком можна зауважити, що архангєл Гаврііл із гравюри Х.Гольціуса та І.Криспіна є ідєнтичними, проте фігура архангєла зазнала дзеркального відображення. Судячи з часових рамок, гравюра Х.Гольціуса передувала твору І.Криспіна. Це явище можна пояснити наявністю мандрівних друкарських кліше, а також репродукуванням творів мистецтва.

Гравіюру «Благівіщення» 1594 р. Х.Гольціуса відрізняє постать Богородиці. Богоматір постає зовсім юною, її погляд спрямований дєдолу. Незважаючи на чорне тло гравюри, все ж воно залишається повітряним, дихає, проступає крізь штрихи. Художник здійснює делікатну та ювелірну роботу, опрацьовуючи фрагмент гравюри з янголами. Штрихи неба крутяться, вирують колами, виринають та ховаються у морощі.

Щє одна гравюра «Благівіщення» Х.Гольціуса, виконана цього ж року, є горизонтальною. Із зображуваного яскраво стає зрозуміло, що ці дві знакові постаті надзвичайно імпонували авторові. Х.Гольціус цього разу не обрізає сцену, а за рахунок формату твору, розширює її. Бачимо як видозмінилось оточєння зображуваного. Богородиця знаходиться в інтер'єрі дому. Ліворуч сцени зображено вікна, центр стєли прикрашено лєстрою, поруч Богоматері розташувалось лєжко з балдахіном, і, нарешті, аналої, за яким знаходимо Марію. Незважаючи на присутність у роботі вікон, у гравіурі дуже мало світла. В основному воно зосєреженє в центрі композиції, фактично поруч з лєстрою. Сяйво з неба вражає Богородицю чітким променем, не розсіюючись. Авторів блискуче вдається передати плановість сцени. Цікавим є вирішення Х.Гольціусом цього ж сюжету у зменшеному форматі гравюри, а саме 21, 3 см по вертикалі та 28,6 см по горизонталі. Більше половини гравюри складає достатньо статична частина інтер'єру, противагу якій складає зображення архангєла з ангєлами, що радіють, грають на музичних інструмєнтах та ховаються за деталями одягу Гаврііла. Центром композиції виступає чорний силует лілеї в прорізі архітектурної арки. Цікавою за своєю композиційною будовою є гравюра 1666 року зі сюжетом Благівіщення французького гравєра Клода Мєллана. Клод Мєллан вводить в гравіюру символ безкінєчності, що розпочинається з лєвої частини, піднімається клубками хмар до Бога-Отця та з голубом сходить на Богородицю. Тут не зустрічаємо класичного розташування персонажів, проте від цього твору не втрачає своєї наповненості та змісту. Сюжет відтворений надзвичайно ніжно, про що говорить його тональна на емоційно-смыслову наповненість. Автор акцентує увагу не так на загадковій появі Гаврііла, як на образі юної Богоматері, що стоїть на колінах з опущеними дєдолу очима.

Твір «Благівіщення» Йоана Саделєра 1587 року межує за технологічною майстерністю із Х.Гольціусом, а за витонєною легкістю нагадує однойменний твір Луї Дєспласа 1710 року [3, с.60]. Авторів вдається передати плановість сюжету за рахунок багатощаровості зображуваного. Глядачу відкривається неначе три виміри: перший з Богородицею та

архангелами, другий з шарами ангелів та третій, в якому побутує Бог-Отець.

Підводячи підсумки, хочеться відзначити, що граверам в повній мірі вдалося проникнути у суть зображуваного. Попри вже відомий сюжет, автори вдаються до пошуку нових структур гравюри та способів відображення біблійного сюжету. Нерідко ранньохристиянські персонажі постають в одязі епохи Відродження, інтер'єри кімнат переповнені ренесансним начинням, а лики зображуваних дуже часто набувають рис сучасників Західної Європи XVI-XVII століть.

Література:

1. Очерки по истории и технике гравюры / Гос. музей изобраз. искусств им. А. С. Пушкина. – Москва : Изобраз. искусство, 1987. - Т.№ 2.
2. Фабрикант М. И. Очерки по истории и технике гравюры / М. И. Фабрикант. – Москва.: Государственный музей изобразительных искусств им. А.С. Пушкина, 1941. – 150 с.
3. Rościszewska D. Dawna grafika europejska: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu / Danuta Rościszewska. – Poznań: Muzeum Narodowe, 2005. – 165 s.
4. The annunciation. ОБЪЕКТ | PART OF ART COLLECTION [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://collections.tepapa.govt.nz/object/43862>.

RACJONALIZACJA I MAKDONALDYZACJA. PERSPEKTYWA PRACOWNIKA BARU SZYBKIEJ OBSŁUGI MC DONALD'S¹

mgr Rakowicz Piotr

Uniwersytet w Białymostku

Wydział Historyczno – Socjologiczny, doktorant

e-mail: rakowiczpiotr@gmail.com

Racjonalizacja w pracy załączkiem szerszego zjawiska

Rozwój światowego przemysłu warunkował powstanie nowych metod pracy zmieniających świat. Wciąż poszukiwano dróg do zwiększenia efektywności pracy, czego pokłosiem stało się, że znacznie racjonalizowano działania pracowników, przez co właściwie każdy aspekt pracy uległ diametralnym przekształceniom.

Racjonalność działania, a właściwie pojęcie działania racjonalnego wprowadzone zostało przez Maxa Webera. Socjolog pisał, że działanie jest zachowaniem ludzkim, któremu nadaje się subiektywny sens, czy inaczej intencję (10, s. 6). W swojej koncepcji rozważaniach wyróżnił cztery typy działań: celowo racjonalne, wartościowo racjonalne, charyzmatyczne oraz tradycyjne. Najważniejsze w tym momencie, zresztą odnosząc to do tematyki Mc Donald's będzie wy tłumaczenie i analiza pierwszego – działania celowo racjonalnego. Jak pisał Max Weber działanie to jest zorientowane na cel, czyli wszelkie środki są instrumentalnie dobrane w sposób umożliwiający jak najszybsze osiągnięcie zamierzonego celu (wcześniej ustalonego przez człowieka). Pisząc o Mc Donald's należy wspomnieć o jak najszybszym wykonywaniu czynności w jak najkrótszym czasie. Działania winny być zuniformizowane, umożliwiające ciągłe wzrastanie kapitału co jest uzależnione od dobrania odpowiednich dróg umożliwiających optymalne rozwiązania. Nierzadko bywa też tak, że działanie celowo racjonalne zorientowane na jakąś wartość staje się hybrydą działania zorientowanego na cel i wartość w jednym. Warto wspomnieć, że istnieje tu swoista kalkulacja, nie występują afektywne czy zwracanie się ku tradycji, jest natomiast pragmatyczność oraz przewidywalność końcowych wartości (por. 10, s. 19; 5, s. 10). Poruszanie się utartymi ścieżkami pozwala bowiem utrzymać ten sam poziom usług oraz zysków w firmie.

W swoich rozważaniach Max Weber przywoływał również kwestię dopatrywania się sensu owych działań. Według autora w działaniu celowo racjonalnym dopatruje się analogii z matematyką i logiką z drugiej strony stawiając działania tradycyjne i charyzmatyczne, wiążąc je z biologią. Przedstawiona analogia umożliwia irracjonalne bądź motywacyjne rozumienie działań realnych. Później przypomina, że działania charyzmatyczne i tradycyjne należy odłączać od działań celowo racjonalnych i zorientowanych na wartości, ponieważ są pozbawione logicznej spójności (5, s. 10). Działania celowo racjonalne są podparte matematyką i logiką, którą stosuje właśnie Mc Donald's.

Nierzadko firma Mc Donald's proponuje idealny model działań, tłumaczących jak powinno być. W tym wypadku należy opisać dodatkową myśl przywołanego autora, mianowicie koncepcję typów idealnych. Poprzez typy idealne można rozumieć nierealne, nierzeczywiste projekty niedające uchwycić się w empirycznej rzeczywistości (za: 8, s. 465). Mają one być jedynie wyznacznikiem jak powinno być i w jaki sposób dążyć do jak najbliższego ideałowi wyniku. Sam Weber pisał, że:

„(...) W swej pojęciowej czystości ten idealny obraz empirycznie nigdzie w rzeczywistości

---

1 *Opracowanie jest częścią pracy magisterskiej*